

Toponimia de Santa María de Congostinas (Llëna)

MARTA ELENA SANTAMARTA SANTOS

ENTAMU

El presentí trabayu ye un modestu resumen de la memoria de llicenciatura y dedicáu al estudiu de la toponimia d'una parroquia situá nel conceyu de Llëna y qu'abarca dos pueblos: Llinares y Santa María Congostinas.

Xeográficamente, esta parroquia ta ente 43° 5' y los 43° 7' de llatitú Norte; y los 5° 45' y 5° 46' de llonxítu Oeste. Llégase a ella xirando a la izquierda nuna desviación de la carretera N-630 que traviesa de Norte a Sur el conceyu de Llëna y que ye pasu obligáu pa dir a la meseta.

La vía de RENFE arrodiada dafechu la parroquia y ye'n Llinares u ta la estación de Llinares-Congostinas.

La fala d'esti conceyu foi yá estudiá fonderamente: Llendaréme namás a señalar les caraterístiques más significatives:

- Plurales en «-as» nes formes nominales. Ex. las vacas.
- Terminaciones verbales en «-as» pa la 2.ª persona del singular y en «-an» pa la 3.ª persona del plural. Ex. cantas- cantarían.

- Nun esiste, en principiu, el fonema /l/, alcontrando nel so llugar l'africáu dentoalveolar sordu /ʃ/, delles vegaes realizáu [ç]. Ex. lluna, llamar, valle.
- Monotongación de «ou» en «o» y de «ei» en «e». A pesar d'esto teo recoyía la pallabra «outru», sin monotongación del ditongu decreciente, en boca d'una persona de 86 años, güei ya falleció. Esti datu, que por ser daqué aislao nun pue dáse-y importancia, podía considerase tamién comu niciu de la existencia apocayá de ditongos decrecientes nel asturianu central.
- Na posición intervocálica atopámonos col fonema /n/ cuyu orixen ye < -nn-.
- Metafonía, definía como l'anticipu de ciertos rasgos fónicos de la «-u» final sobre la tónica. Ex. pilu, pirru, sentu.
- Triple distinción xenérica nos axetivos y referentes pronominales, masculín «u», femenín «-a» y neutru «-o».
- Respeutu al verbu, hai alternancia vocálica en la 2.ª persona del imperativu tú y la 3.ª singular del indicativu él, nos verbos -er, -ir. Ex. bibe tú / bebe él.
- Llendándonos al perfeutu, nos verbos en -er, opónense la 1.ª y la 3.ª persona gracies a la oposición desinencial «-i / -u». Ex. salí / salú.

TOPONIMIA

Centraos yá na toponimia, ye lóxico encomenciar esplicando l'orixen de los nomes de los pueblos que componen la parroquia: Congostinas y Llinares.

El primeru, Congostinas, agrupáu con otros topónimos baxo'l nome de vías de comunicación, remonta a una posible forma CONGOSTUS, contracción de COANGUSTAM, y usaríase pa referise a un camín

que travesaba dellos llugares perestrenchos y la verdá ye que'l camín yera piqueñu y en munchos sitios sólo podía pasar una presona.

El topónimu Llinares forma parte de la fitotoponimia; paez que guarda relación col cultivu del llino, aunque sólo los más vieyos del llugar recuerden les mantes y teles que se facien con él. El resultáu de *L* inicial llatina, nesta zona, ye'l fonema africáu sordu /š/, l'alteración d'esti resultáu nel topónimu pue esplicase pola influencia d'otres zones d'Asturies.

Dexando estos dos topónimos, los que queden voi agrupalos nos siguientes conxuntos: Lo llano, altures y elevaciones, valles y fondigonaes, la piedra, hidrotoponimia, fitotoponimia, la vivienda humana, la tierra, vías de comunicación, haxotoponimia, zootoponimia, dimensiones y formes, p'acabar cola situación referencial.

Lo Llano.—Los topónimos incluíos nesti grupu apunten a dos oríxenes. Del primeru, PLANUM, derivan: *El yenu la faya, El yenutixu, Yenu los güeis, Yanatruiz y Soyano*. Toos, escetuyendo l'últimu que se refier a una carba mui pina, desinen unos praos llanos.

Del segundu, PANDU, resulten: *Pando, Pandiellu, y Los Pandieillos*. *Pando*, deriváu del llatín PANDUS, tien un significáu orixinal de «arqueao, encorvao» pero mirando'l terrenu, más bien paez que desina un llanu situáu ente montañes.

Altures y elevaciones orográfiques.—Los nomes de llugar agrupaos nesti apartáu derivan de los étimos siguientes: De la forma llatina ALTARIUM, *La iría l'utiru y El quentu l'utiru*; nos dos casos pue vese l'influxu metafónico que zarra non sólo la vocal tónica sinón tamién la pretónica. De CANTUM, con doble significáu, el llatinu de «estremidá, llau» y el posiblemente célticu «piedra» derivan: *El quentu'l*

cuñu, El quentu'l Monterru, El quentu la iría y El quentu la cuaña.

Del nome llatín RADERE, que Corominas relaciona cola poca naturaleza que suel haber nos llugares que lleven esti nome atopamos tres topónimos: *La rasa, El rasón y El monte'l rasón.*

Otru topónimu incluíu nes zones altes ye *La berruga*, deriváu del llatín VERRUCAM col significáu de «oteru, altozanu» perfectamente aplicable al topónimu señaláu.

D'una posible forma, resultáu de la confusión de COLLEM-COLLUM, derivá *La collá*, qu'apaez n'otros llugares con [!] *La collá.*

Hai abondos montes nesta zona, per eso l'étimu MONTEM dexa munchos restos na toponimia: *Monte Nigriru, Monte Fuiyo, Monte'l Yenutixu, Monte la Cava, Monte Tuñón, Monte Carboneo, Namontán y El Monterru.*

L'últimu nome de llugar que tenemos nesti grupu d'altures y elevaciones ye *L'Alba*, práu, antiguamente tierra de llabor, situáu na parte más alta de la parroquia y pal que suponemos un posible orixen prerromanu ALBAM con significáu xeneral de monte o altura.

Valles y fondigonaes.—De la forma llatina VALLEM resulten los topónimos: *Balbeníz*, compuestu de VALLEM y de *BENEDICTI, que da nome a un práu nel que posiblemente ficiéronse práctiques de bruxería: *Valdepeelayu y La vallina.*

De FURCAM, forza de llabranza, derivan *La forqueta y El forcal*. Estos llugares guarden relación innegable, en cuanto a la xeografía, cola forza típica q'usaben los llabriegos nos llabores de la tierra.

Otros dos topónimos allugaos nesti grupu son *El fuiyu y Los fueyos*. Corominas parte de FÖVEAM cola ditongación propia del asturián.

D'un posible orixen * CÖVAM, variante hispánica, saldríen los nomes *El covalín* y *Tres la cueva*. L'únicu problema ye que los paisanos del llugar nun recuerden qu'hubiere nenguna cueva'n cualquiera de los dos praos.

Na forma llatina FORARE ta, sin dubia, l'orixen de *Peña Furá*, sucesión de roques una de les cuales tién un furacu practicable que comunica col otru llau del monte. Preba de la deformación a que ta sometía la toponimia asturiana ye esti topónimu que figura nos mapes como *Sierra de Linares*, nome pol que deben conocela sólo n'Uviéu, porque nel pueblu casi naide sabe ú ta «Sierra» tala.

La piedra.—Los primeros topónimos d'esti grupu *El Caliru* y *El Castañiru'l calerón*, remítennos a una forma CALEM, formá a partir de la base llatina CALX-CALCIS. Xeneralmente n'asturián *Caleru* ye'l fornu pa quemar la caliza y llograr el cal.

Del étimu PETRAM resulten: *La piedra*, *Las Pedrosas*, *Las Pedrazas* y *La Peral*, esti últimu con sonorización y posterior vocalización de la *t*, más el sufixu abundancial -AL.

Del compuesto PĪNNA-HED(Ĕ)RA + ATA queden restos en *Penedrá*, conxuntu de praos en los qu'hai dalgunes roques cubiertes pola yedra.

Por último nesti grupu, de * KANTU, pallabra de filiación etimolóxica problemática ya que se supón que baxo la espresión *quentu* puen confluir pallabres d'orixen diversu, como pue ser la céltica CANTUM transmitía a través del llatín, y quiciás, otra d'orixen prerromán * KHANTO sol significáu de «ángulo, borde, esquina» deriva'l topónimu *La Cantera*, nome xenéricu col que la xente referíase a un llugar del que sacaben la piedra.

Hidrotoponimia.—Los tóponimos metíos nesti grupu tienen tamién orixenes diversos. Del vocablu prerromán, LAMA, Menéndez Pidal propón una ba-

se LAMATICUM, deriva'l nome de *Las Llamargas*, finques emprunes y mui húmedes, de pocu valir y dedicaes al pastu.

De la voz tamién prerromana * BARRUM, qu'a partir del sieglu XV pasa a significar «masa de tierra resultante de la acción de la lluvia» resulten los topónimos *Las barrosas* y *La barrera*, ambos formaos pola raíz citá y polos sufixos de valor coletivu -osas y -era.

Del llatín RIVUM más el sufixu tamién llatín -ELLUM, tenemos la forma *Riviella*, que da nome a dos praínos situaos a la oriella'l ríu.

D'otra forma llatina LACUM resulta'l topónimu *Llagareyu*, prau qu'al tar al llau del ríu enchárcase dalgunes vegaes al añu.

De RĪGĀRE deriven los topónimos *Reguera escura*, *Reguera la cortina*, *La reguera Matrebollo*, *Reguiru los tendiones*, *Reguera la teyera*, *Reguera de Brañaloso* y *Reguera Reboyuz*. Dellos autores nun aceten esti étimu propuestu por J. M. González. Corominas fala d'un orixen prerromán y supón una base ibérico-vasca * RĔCU, mecía col célticu RĪCA «surco». García Arias inclínase por RECU-A y esplica'l ditongu pola influencia analóxica del presente d'indicativu del verbu regar.

Convién señalar la diferencia de significáu ente «reguera» y «regueru» como forma d'aprosimación meyor a estos topónimos, diremos que'l primeru refierse a un riego pol que cuerre l'agua de lluvia; regueru ye un arroyu.

Como particularidaes de caún d'estos topónimos, diremos que'l primeru noma un castañéu mui pobláu y relaciónase col agua namás que pola cercanía. Fonéticamente pue señalase'l fenómenu de la disimilación de la vocal protónica «oscura-escura». Na forma «riguiru» vese l'influxu metafonéticu.

De RIVUM, nome llatín de significáu «arroyu, canal» deriven: *Ríu las rozas* y *Ente'l ríu*.

Nel grupu los topónimos que resulten de la evolución del sustantivu FONTEM, atopamos: *Fuentes*, *Fuente la Biesca* y *Preu la fuente*, que son praos relacionaos col agua. Les fontes más importantes de la parroquia son: *Fuente la Corraína*, *Fuente las Pedrosas*, *Fuente del Brañaloso*, *Fuente de la Brañalosina*, *Fuente de Pedrazas* y *Fuente del Rincón*.

P'acabar con esti grupu, falaremos del topónimu *La Veiga*, que vien d'un étimu del sustratu hispano-vascu * IBAIKA y que da nome a un barriu que ta al llau del ríu.

Fitotoponimia.—Lo mesmo que'n toa Asturias, esti ye'l grupu más numerosu nesta parroquia.

Dalgún propón una etimoloxía VERSICUM y J. M. González aceta como orixen l'étimu VESCUS, con significáu de «espesura qu'a vegaes concretase nuna mata y bardial» resulten: *Fuente la Biesca*, *Boca la Biesca*, *El Bescón del Yenutixu* y *El Bescón del Xafre*.

D'un supuestu orixen prerromanu * MATTA derivá'l topónimu *La Mataona*, práu con caseríu y arrodíu d'árboles.

De la raíz preromana * CARB-CARV posiblemente d'una familia llingüística protoindoeuropea o hispano-vasca, resulten: *La carba L'Acebal*, *La carba'l Pulliscal*, *La carba'l Trabancal*, *La carba'l Monterru*, *La carba los Tendeyones*, *La Carba Brañarredonda*, *La carba larina*, *La carba'l Reboñal*, *La carba Vañinascuas* y *La carba la Piedra*.

El nome «carba» utilízase pa desinar los terrenos cubiertos de plantes arbustives tales como xinesta, urcia, gorbizu y tamién por felechos.

De la etimoloxía CASTANĒAM, términu formáu sol griegu remanecen les formes *Castañu'l Calerón*,

Castañiru la Vañina, *Castañiru Regueraescura*, *Castañiru l'arbeyal* y *Castañiru la Felguera*.

Otru topónimu *Las Cagüérnigas* o *Cuadérnigas*, presenta dellos problemes no que cinca a la so filiaxión etimolóxica; o bien siguiendo a J. M. González partimos d'un términu llatín * CAVŪRNA, variante de «caverna» y suponemos la esistencia d'un ditongu analóxicu; o bien, per otu llau facemos la evolución partiendo de la supuesta forma * CAVŌRNICAM.

De CANDERE «arder» y esta d'una supuesta pallabra d'orixen célticu * CANDANOS, con significáu orixinariu de «cosa de color blanquecinu o cenicientu, como les rames quemaes» resulta *La Candanosa*.

Menéndez Pidal propón como base la voz mediterránea CANDA y el sufixu coletivu -OSA, qu'indica'l llugar u abunden les rames seques.

D'una posible forma * KARR deriva *El Carrascal*, monte de carrascos. Conozse col nome de carrescu o acibu a un árbol equifoliáceu o ilicíneu, de fueya perenne color verde escuru, llustroses y con púes nel marxen. Los flores son blanques y el frutu ye una baya encarná.

Tamién d'un nome supuestu CARICEUM «carrizal», deriváu de CAREX-ĪCĪS «carrizu», alcontramos la forma *Los Carrizales*.

De FAGĒAM (materiam fageam) resulten: *Yenu la Faya*, *Faidieñlo d'arriba* y *Faidieñlo d'abaxo*. Los dos últimos refiérense a fayeos.

De FĪLĪCTUM, o meyor del coletivu FILICARIA que xeneralízase pa nomar un llugar con felechos deriven *Las Felgueras* y *Los Felgueros*.

De la voz CERASIAM, hai tamién restos na nuesa toponimia y en concretu atopamos el topónimu *La Cerezal*.

L'árbol de nome «llamera» ye problemáticu en cuantu al so orixen o filiación etimolóxica. Dellos llingüístes atribúyenlu a una voz céltica * LEMARIA, términu emparentáu col galés LLWIF «olmo» y col galo LEMA. J. M. González diz que l'orixen ta na base prerromana LEMOS.

Esti fitotopónimu dase per toa Asturies y desina, en xeneral, al *Ulmus montana*.

L'árbol conocíu comúnmente como tixu (*Taxus baccata*) alcuéntrase nos topónimos *Monte'l Yenu-tixu* y *El Yenu-tixu*, güei esaniciaos del llugar.

De la forma TĪLĪA resultaron los topónimos *La Teyera* que ye un barriu de Congostinas y *La Reguera la Teyera* que traviesa'l citáu barriu. Dempués tar nel llugar hai que rechazar el términu TEGULAM, que diera teya.

De * ROBULLUM deriven los nomes de llugar: *Monte'l Reboŀal* y *Carba'l Reboŀal*. De les distintes variedaes qu'esistien n'Asturies destaquen el carba-yu (*Quercus robur*) y el reboŀlu (*Quercus pyrenaica*) que ye de talla muncho más pequeña y que nun val pa madera.

Les espresiones *El Pulliscal* y *La carba'l Pulliscal*, tan direutamente relacionaes cola presencia de pulliscos, robles pequeños que nun crecen y emplegaos pa lleña. Tamién s'emplega esti nome pa les fayes pequeñas.

L'orixen etimolóxicu ta posiblemente na forma PULLUS, que ya'n llatín tenía'l significáu de pequenu.

Entavía dientru la fitotoponimia alcuéntrase un frutu apreciaú, el piescu (*Prunes persicum*) que da nome a un llugar de la parroquia, *La Piesca*. L'orixen ta nel étimu PĒRSĪCUM.

El topónimu *La Peral* pue relacionase con PĪRA, neutru plural del llatín PIRUM col sufixu abundancial -AL.

La base llatina AQUIFOLIAM formá pol radical AC- y por FOLIUM, debió al influxu de ACER pudo convertise n'ACRIFOLIUM y tener ansí una variante AQUIFOLIUM. La desapaición de la terminación -OLIUM debe esplicase partiendo d'una forma ACIFULUM, por analoxía cola forma TRIFOLIUM-ACRIFOLUM esplicao per medio de TRIFULUM, onde'l sufixu -ULUM desaparez munches vegaes nos nomes de plantes. D'ella deriven: *La carba l'Acebal* y *El monte l'Acibu*.

De VARICANEAM tenemos el topónimu *Las Baragañas*, cuya etimoloxía pue esplicase como VAR + AGA + ANEA. Pa García Araias pue llegase a esti términu partiendo del llatín VIRGAM «vara» combináu col sufixu átonu -ANU. Ye un grupu de praos estrechos y allargaos que tan separaos por «promedios».

El topónimu *Las Galbanosas* ye un pocu problemáticu no que cinca al so orixen. Galbana yera antañu una clase d'arbeyu, el términu relaciónase col árabe GULUBBANA, tamién GULLUBANA, GILBANA o GALBANA pero nun se sabe si esti vocablu vien del árabe o si ye un romancismu nesa llingua.

De URTICAM resulta'l topónimu *L'Ortigosín* col sufixu diminutivu -IN.

Yá por último dientru d'esti grupu, tenemos el términu *Enremauríu* qu'ofrez munches dificultaes na evolución fonética pero que pue relacionase cola pallabra llatina RAMUM.

Viñes y cultivos.—*Misiego* ta formáu pol llatín MESSEM más el sufixu -IEGO qu'apaez sobre too con axetivos qu'indiquen relación o pertenencia.

De ERVILIAM deriva la espresión de llugar *L'Arbeyal* formáu pol sustantivu «arbeyu» más el sufixu abundancial -AL. Nun ye raro alcontrase con topónimos del mesmu tipu al ser un cultivu perimportante na economía les aldees.

La vivienda humana.—La forma llatina CASAM «choza o cabana» que pasó a sinificar «vivienda humana», ye l'orixen de los topónimos: *Los Caserones*, *La Caseta* y *La Casillina*, praos que tienen nes ses llindes una casería o casa llabor.

De CORTEM, forma que deriva de COHORS-CO-HORTIS resulten *La Cortina* y *La Cortiniella*. Ambos topónimos tán relacionaos con cortina, que desina un tarrén de llabranza dividiu'n munches faces.

L'orixen de *Los Tendeyones-Los Tendiones* ta nel llatín TENDERE por medio de los derivaos asturianos tendayu o tendeyón «cobertizu».

Tamién dientru d'esti grupu tán les espresiones derivaes de CASTRUM, nome que daben los romanos a los poblaos autótonos pol so aspeutu de fortaleza, como *El Questru* col influxu metafonéticu.

Pal topónimu *La Cuaña*, llugar que forma un cantu nel que se amontonen piedres pa nun facer barrizal, propónense dellos étimos: Alarcos propón CONCHULAM debió a lo fácil de confundise dalgunos grupos palatales nll-ny, my-n'gl. Otros autores como J. M. González parten de CONDITA deriváu de CONDERE «guardar, esconder».

Col étimu QUARTAM ta relacionáu'l galicismu que vive nel topónimu *Los cuarteles de la mina*, que son un garapiellu cases d'époques anteriores y que se relacionen cola emigración a les zones mineres según García Arias.

Otros topónimos qu'inxero dientru d'esti grupu son *Calamián* o *Calamiyán*, *Calamiyanón* y *Calaverdás*, considerando que *CALA refierse a «cueva, choza, llugar recoyíu»; esta etimoloxía ye prerromana y de probable orixen ligur.

La tierra: Apropiación y explotación.—Son mui frecuentes les derivaos de HORTUM «güerta» y nesta fastera topamos tres: *La Güertona*, *La Güertica*

y el *Portiellu la Güerta*. García Arias comenta que güerta oponse semánticamente a tierra en cuanto a estensión y cultivos.

De la forma llatina PRATUM deriven: *El Praal*, *Los Praones*, *El preu la Fuente*, *El preu Tuxa* y *Los Preiquinos*. Toles formes van acompañaes de formantes facultativos, el coletivu -AL, l'aumentativu -ON y el diminutivu -IN ~ -INOS.

El topónimu *Campargüitu* llévanos al étimu CAMPUM forma que nel llatín decadente ocupó'l llugar de AGER.

Magar les diverses opiniones, paez que l'orixen de les formes *Brañarredonda*, *Brañaloso* y *Brañalosa* ta'n VERANEAM con pérdida de la vocal pretónica y conservación del grupu posconsonánticu. Semánticamente pierde'l determinante de «branu» y permanez pa referise a un llugar de pastu pal ganáu.

D'una supuesta forma *MACULATA derivá de MACULA «rede» col sinificáu de «llugar u dorme'l ganáu rodiáu de redes», resulten los topónimos: *El Mayéu Ampueiros*, *El Mayéu de Brañaloso*, *El Mayéu de Brañarredonda*, *Mayéu Carboneo*, *Mayéu la Caba*, *Mayaos de Faidiello* y el *Mayéu de Namontán*.

Tamién d'una forma supuesta *AIRICULA relacioná con AREAM-AREUM deriven los topónimos: *Iría la Cortina*, *Iría L'Utiru*, *Iría las Pedrosas*, *Iría Fuente la Biesca*, *Iría Bustiello*, *Iría Baldepelayu*, *Iría'l Xitu*.

De TĔRRAM deriva'l topónimu *Tierra Brá*. El valor semánticu de tierra ya ta esplicáu al oponelu a güerta. Respeutu a *Brá*, anque paez tener un orixen inciertu, acétase como bonu'l llatín BARBARUS, qu'aplicáu al sustantivu tierra da-y un valor de tierra ensin provechu.

Otru de los topónimos del grupu ye *Senras*: Según Corominas el so orixen ye'l célticu *SENARĀ

«campu llabráu por separao» formáu pol célticu AR «arar» y el prefixu SEN «separación».

Tamién los topónimos *Rozas* y *Rozamil* presenten problemes no que cinca a la so evolución etimolóxica. Propónense como base RODIARE «rozar» y *RUPTIARE «romper»; camento que'l segundu ye'l más convincente, pues güei sigue usándose romper pa referise a tierres que van llimpiase pa ser llabraes.

Lo primero que se facía anantes de cultivar el tarrén yera prende-y fueu a los artos y a tol morgazu qu'hubiere pa llograr un resultáu favoratible. Por tanto nun ye raro topanos con topónimos relacionaos con esta xera, como son: *Bustiello* y *Busllagué*. Pa J. Uría y C. Bobes l'orixen ta na forma COMBURERE «arder, quemar».

El topónimu *La Borroná del Tíu Fernando* fainos pensar nun étimu posible *BÜRRA orixen tamién del catalán «borrar», col significáu paecíu al de «bustos», terrenos llograos a base de rozar tierres improductives.

De CAVARE «cavar», llabor necesariu pa preparar un tarrén, deriva'l topónimu *La Caba*, mayéu situáu na zona alta, comunal y que ye llinde ente'l conceyu d'Ayer y la parroquia de Congostinas.

L'últimu topónimu inxeríu nesti grupu ye *El Corraón*, deriváu d'un vocablu prerromán *COR, posiblemente célticu, y que de significar «blima retorcía» pasó a «recintu circular».

Vías de comunicación.—De CAMMINUS términu abondo emplegáu pa referise a les vías de comunicación en xeneral, deriven los topónimos: *Camín Real*, que ye'l que traviesa'l monte, y *Camín Carretiru* que ye'l vecinal que s'abre pa pasar los forcaos.

Las Caleyas y *La Caleyona* son topónimos que deriven de CALLEM.

El topónimu *El Carrilón* da nome a un práu mui ruín, polo que pienso que l'aumentativu tien nesti casu un valor despetivu, y a un camín carreteru. L'orixen ta nuna pallabra celta *CARRUS.

De *POLIDIA términu deriváu del griegu y del que procede POLEA, nome col que llamen a un camín perpinu que s'abre pel monte p'arrastrar la mae-ra cortao y pa salvar grandes desniveles, naz el topónimu *El Poleón*.

Un topónimu raru y problemáticu ye *Entrelléu*. El so orixen pue tar na raíz céltica o indoeuropea *TROLGT-TRULL que significa «andar» y «pie». Tamién se pue partir d'un étimu TRACTORIUM formáu so TRACTUM aplicao a caminos afayaízos pal arrastre.

Haxotoponimia.—Son pocos los topónimos que pertenecen a esti grupu: *Sanamiés*, *Sanamesín* y *Sanamesón* que llévennos a una base SANCTUM MAMMES; *San Pelayo* deriváu de SANCTI PELAGII y *Santu Adrianu* de SANCTUM ADRIANUM práu onde los vecinos llevaben la imaxen del santu pa pedi-y que lloviere.

Tamién enxertamos equí los topónimos *Colaiglesia*, resultáu de la evolución de ECLESIAM, y *El Frae* deriváu del llatín FRATER-FRATRIS. La forma orixinal fue FRADRE disimilá. D'equí deriva'l nuestro topónimu debío a una debilitación y posterior perda de la -d- intervocálica.

Zootoponimia.—El primer topónimu d'esti grupu, *Yenu los Güeis*, deriva de BOVEM; ye mui frecuente nes poblaciones agrícolas si tenemos en cuenta'l llabor qu'estos animales facien nel trabayu la tierra. Los campos y güertos mediense en díes de gües.

Otros topónimos relacionaos colos animales son: *L'Aguilón* deriváu de AQUILAM, *Los Gavilanes* con un orixen que pue tar nel nome propiu deriváu del góticu GABILA-ANS.

Los *Milatos* derivan del étimu MILANUM más el sufixu -ATTUM con valor diminutivu o despetivu respeutu a milán o ferre.

De PORCUM deriva *Las Porqueras* relacionao col llugar u se guardaben los gochos nel monte que bien podien ser xabariles.

Las Repegueras derivan d'una forma supuesta *RAPĒRE. L'étimu paez lóxicu si tenemos en cuenta que n'asturián la raposa (*Canis vulpes*) llámase tamién rapiega y ambos términos tienen la mesma raíz RAP del llatín *RAPERE «arrebatar».

Tres topónimos representen problemes no que cinco al so orixen: *El Primaligu* que pue considerase deriváu de PRIMAL «oveya o cabra que tien más d'un añu pero nun llega a dos», al que se-y axuntó un sufixu -IEGU niciu de pertenencia o relación.

La Piesca, que bien podía inxerise na fitotoponimia derivándolu de PERSICUM, pero pola proximidad col ríu pue tener relación cola pesca y polo tanto cola zootoponimia.

Las Trapiellas xunto al *Trapellín* son los últimos topónimos d'esti grupu. Tán relacionaos cola raíz TRAMP-TRAP si hacemos casu de les informaciones de los vecinos, según les cuales nestos praos poníense trampes pa llobos.

Dimensiones y formes.—De la voz llatina de valor referencial LONGUS «llargu», sustitúa a partir de Nebrija por LARGUS «abundante», «considerable», deriva'l topónimu *Los Llongos*.

De VERANEAM ROTŪNDAM naz la forma *Brañarredonda* que da nome a un llugar mui llanu y asítiáu nun altu.

L'últimu topónimu'l grupu ye *El Rincón*, barriu de Congostinas, que ye una forma alterá de los antiguos recón y rencón y procede del árabe vulgar RUKUN deriváu del clásicu RUKN.

Situación referencial.—Los topónimos *Ente'l río* y *Entrelléu* vienen según algunos estudiosos del llatín INTER. García Arias diz qu'hai un cruce ente INTER «entre» y ANTE «delantre» na formación de la preposición asturiana «ente».

Del prefixu llatinu TRANS con sinificáu de «después de», «detrás de», tenemos la forma *Tres la Cueva*.

Pal últimu topónimu ye posible partir de la forma llatina SUB «debaxu»; asina explícase *Soyano* nel que ta, implícitu, el valor referencial.

